

A fit frigus aeris et figitur hyems, accipiat de theriaca magna omnibus. x. diebus aut quasi illis. 3. i. cū tanta aqua calefacta, quantū capit os semel, p̄mis̄to ei de syrupo de corticibus citri. Et q̄n̄ possibile est ut utatur cibario factō ex olere urticæ, fiat ei cibarium olerū, decoctū factū cū carne hœdī, quod sumat in principio suę comestionis. Hoc regimē sufficit ad auferēdas causas huiusmodi accidētis. Et de illis quæ oportet ipsum in cibo sumere, est lepus, postquā cōfirmat̄ hyems, & defectus pluuiæ. & in uere die aliquo in diebus. At uero adolescens est multo melior quā aries† binus *al. huiusmodi* in istis duobus t̄pibus proprie. Et de illis quibus oportet conseruari fanitas ab omnibus accidētibus, quæ de proprietate caloris est ut faciat accidere, aut ut accidāt causa eius in tēpore autumnī, est ut sumat in mense maij circa finē eius, & in principio iunij, istud. Hordei excorticati & contriti, & florū nenufaris, & oculorum uaccæ mundatorum ex suis interioribus, omnium añ. 3. viij. seminis scariolæ, & uolubilis exiccata, & medullæ seminis croci hortulani, & medullæ se. melonis, omnium añ. drach. iij. florū uiolearum, & capilli ueneris, corticum radicis apij recentis, omnium añ. 3. ij. rhubarbari electi recentis, quartā. 3. unius. terantur quæ sunt terenda, et infundant̄ omnia nocte una in mēsurā libræ aquæ feruentis, & in mane ponantur super ignem leuem. q̄n̄q̄ inceperint bullire, confricentur manibus calida, & colentur, & confricentur manibus in colatura de cōdito rosato ex sacharo drach. xij. & de medul. casia fistulæ mūdātā à suis interioribus & suis tunicis drach. iij. & coletur, & misceatur cum eo tertia. 3. de syrupo iuleb, ex sacharo. & sumatur mane alto. & quiescat die assumptionis eius, & secūda. Illud uero quod aufert esse lapidis. & eius prohibet generationē, est esse contentum in cibo pane fermentato spongioso, cuius farina mollita fuit in proximo, cū auibus laudabilibus, sicut pullis, & perdicibus. & interpolatione lepore, & asparago, q̄n̄ possibile est. & cibariū olerū ex urticis, & sicla est benedictū. & non repleatur comestione multū. immo dimittat de saturitate sua parum. & nō laboret post comestionē penitus. & si est necessarium ut frangat illud quod generatum est ex eo, & extrahat illud, sumat de hac confectione. ℞. corticum radicū asparagi exiccatarum. & corticum radicū fœnicu. exiccatarū, & polij, & scolopendriæ, et cubebæ, omniū ana. 3. v. ebeni, & gūmi prunorū, & lapidis iudaici contriti super cotem, & casia, & cyperi de harach, & bdellij uarij, & ammeos, omniū añ. 3. ij. terātur singulariter, & cribellentur, & conficiantur cū syrupo de sacharo. & sumatur ex ea ex tribus. 3. usq̄ ad illud quod est quasi illud, cum aqua calida in qua bullitum fuerit parum fœniculi. Et similiter ad uentositatē, & dolorem lapidis, & dolorem capitis, & stricturā anhelitus, & dolorem brachiorū cōfert ei. Ad uentositatem sufficit regimen quod ego præcepi ad prohibendam eorum generationē penitus.

C Ea uero ex quibus generantur, sunt permis̄tio in cibo, & intromis̄sio cibi super residuum cibi. & labor post comestionem. Illud autē quo est utendū apud uehementiā doloris. nā dolor prædictus nō accidit nisi à generatione lapidis st̄atis in aliquo meatuum urine. & quod ego determinauī ei, phibet eius generationē, si ei alligetur ita, ut de eo nūquā cōqueratur. et nō accidit aliquid ex eo, si alligato ceciderit iteratio mundificationis renū. uerunt̄ non est possibile, nisi imperium mandati audī administratū in huiusmodi dispositionē, & est istud. ℞. fœnugraci. 3. iij. se. apij, se. dau ci, amborum añ. duas tertias. 3. i. bulliat totum in viij. 3. aquæ, donec redeat ad medietatem. deinde confricetur manibus donec aliquantulum uiscosum fiat. & in colato fricetur manibus de cōdito uiolato ex sacharo. 3. i. f. fricatione ultima, & coletur. & sorbeatur in hyeme sup̄ medietatem. 3. i. de theriaca magna. & in æstate & suo simili de tēporib. aeris calidi, sine theriaca penitus. & uaporetur locus totus cū hoc. Olei anethini. 3. iij. sumantur in quo liquefiat adipis gallinæ. 3. i. demum submergatur in eo lana succida. & uaporetur cum ea tepēfacta locus multis uicibus post potum medicinæ præcedentis. demum administretur sternutatorium bis uel quater. Dolor uero capitis q̄n̄ inuenitur, tunc si fuerint in tpe caloris, sumat istud quod narro. Cōditi rosati ex sacharo. 3. xij. medullæ casia fistulæ mūdātā à suis interioribus & à suis tunicis drach. vi. fricentur ambo in. v. 3. aquæ calidæ, & colentur. & addatur colato syrupi uiolati de sacharo. 3. i. f. sumatur in mane. & ungantur frons & anterior pars capitis cum oleo rosato, concusso cū tertia parte sui ex aceto fortis, & infrigidetur. & sit effusio eius super caput cum uase stricti oris ab altitudine mensuræ palmi. q̄n̄ est melius & uelocioris iuamenti. Si autem accidat in tempore frigoris, sumant hanc medicinā. Agarici uehementis albedinis drach. i. & tertia, raudseni, drach. i. terantur ambo, & cōficiantur cū syrupo acetoso de sacharo. & sumat super illa duo istud quod ego narro. Casia contrita, & anisi, uniuscuiusq̄. 3. i. ferueant cum. vi. 3. aquæ, donec cōsumatur ex ea mensura tertiæ, & coletur, & misceatur in ea syrupi acetosi. 3. i. f. & sorbeatur. & bulliant chamemeli & meliloti uniuscuiusq̄. ma. iij. in aqua quæ cooperiat ea, donec uehemens fiat eius calefactio. demum inclinentur frons & tempora super illum uaporem ascendētem ex ea. Cum ergo tepuerit aqua in qua bullitum fuit illud quod dixi, submergatur in ea pannus lenis, & uaporetur cum eo ubi inuenitur dolor in capite. Stricturæ uero anhelitus non est causa nisi additio carnis. & dimissio exercitiij in ieiuno & cōseruatione illius eleuatur. Illud uero quod accidit de dolore brachijs & membris, inungantur q̄n̄ inuenitur illud cum oleo anethino, quoniam destruet illud.

Ad lapidem.

Et est ei iterum descriptio suffus ad lapidem. ℞. gūmi prunorū, & cubebæ, & lapidis iudaici, ana

GAL. ASCRIPTVS LIB. DE CVRA LAPIDIS

añ. drach. iij. corticis radicis asparagi, & ebeni, añ. drach. ij. se. dauci, drach. f. terant, & cribellen-
tur, & adiungatur ei media. 3. sachari. & bibatur de eo omni die. ex drach. ij. usq; ad circuitū eius,
cum aqua in qua misceatur syrupus acetosus. Et sit cibus tasea ex lepore, aut fœniculum & ciba-
rium olericum ex urticis. Et est ei descriptio infusionis illa ad illud. Recipe corticum radicum
apij, corticum radicum fœniculi, ana drach. ij. corticum radicum asparagi, drach. iij. rubiæ tincto-
rum, drach. i. terantur omnia. & bulliant in. vi. 3. aquæ, donec minuatur medietas eius, & coletur,
& misceatur cum ea de syrupo acetoso scillitico. 3. i. f. & bibatur.

Ad lapidem in uesica.

Valet lapidi in uesica. i. frāgit illum in uesica hoc modo. Accipe cortices radicum petroselinī,
fœniculi, semina eorum, milium solis, semē maluæ, & maluauisci, fœnigraci. omnia uniuersaliter
habere poteris. & bulliant in aqua. & colabis. in parte istius colaturæ pones. 3. i. prædicti olei. & to-
tum tepidum dabis ad bibendum, siue in balneo. & hoc ieiuno stomacho post aliquam horā post
cibum. & hoc frequenter, quousq; totum lapidem emittat. Veruntamē si fuerit iuuenis, & siccus,
aut macilentus, & in æstate, dabis ei cum decoctione se. melonis, citruli, cucumeris & cucurbitæ,
lactucæ seminis, maluæ uel maluauisci, omniū æqualiter. ualet ægritudinibus uesicæ qñ impedit
urina ex humore frigido oppilante collum uesicæ. quod percipies, qñ non sentit calorē circa par-
tes illas, nec ardorem in urina. & q̄ calidis iuuatur, & frigidis læditur. & qñ sentit frigiditatem cir-
ca pectinem certior eris. Item quando sanies uulnerata, uel sanguis congelatus est in uesica, da-
bis cum aqua mellis. sed caue ne uulnera recentia sint in renibus. de antiquis ne timeas.

Ad incontinentiam urinæ.

Item si urina præter uoluntatem emittatur, da ad bibendum de uino ubi decocta sint ruta, casto-
rium, cupulæ glandium, semen myrti, & thus. ista eadem facias si mingat lente, partes illas frequē-
ter ungens. Prouocat urinam ex humoribus frigidis, uel sanie, uel sanguine congelato, aut lapide
in collo uesicæ, meatus urinales, aut ipsum collum uesicæ oppilantibus, uniuersa curabit, sicut scri-
ptum est. Item ualet doloribus frigidis, passionibus aurium frigidis. ualet paralyti, tremori mem-
brorum, & torturæ oris bibitum. debes ungere membrum læsum in his tribus prædictis passio-
nibus, sed primo & præcipue principia membrorum patientium. s. occipitium, & totā spinam dorsi
frequenter. Sed in paralyti, non in principio, sed post. iij. uel. v. dies tunc præsumitur q̄ humores
non sint superflui. Verum in paralyti sanguinea nequaquam fiat nisi in declinatione. & tunc cum
cautela, ne sanguis aduratur, & febricitet infirmus, & periclitetur. In alijs duabus in ipso princi-
pio usq; ad finem. Aut bibitur in hunc modum. Mentam, saluiam, calaminthen, nucem muscatā,
galangam facies bullire cum pingui gallina. & in ipsa bullitione pone de oleo. si copiam non ha-
bes olei, ad medietatem ponas olei communis: postea de illo iure bibe ieiunus. & differas pran-
dium per duas horas. deinde ipsam gallinam comedas cum suo iure: si tantam copiam non habes
olei, in parte illius iuris si quod habueris facias bullire, & haurias. prædicta disciplina poteris cum
piscibus uti, addens cum prædictis herbis & speciebus origanum & pulegium. Si etiam piscem
eo unctum affaueris, utile erit. Item hoc idem oleum cū aceto calido sumat in ore qui patitur tor-
turam oris uel paralytin, & colluat os frequenter. maximum enim consequitur iuuamentum. Va-
let etiam ischiadicæ passioni, quando frequenter locus læsus ungitur, & per clystere mittitur. ua-
let etiam podagricis, & arthriticis ex frigida causa, cum quo fiat frequens inunctio pedum uel ar-
ticularū, addito modico aceti calefacti, & postea in fine egritudinis sine aceto. Valet dolori dorsi
emplastrū ex eo. & ammoniacum in eo dissoluitur. & dorsum emplastretur cū eo. hoc etiam em-
plastrum apostema splenis & eius duritiem dissoluit modico spacio temporis. & omnes duritias,
& omnia apostemata dura. Iniectum in naribus, ualet epilepsiæ. Et quando epilepticus cadit, de-
stillat in aures eius cum penna aliquas guttas, & apprehende nares cum manu tua, & agita caput,
& si agitur, sinatur post unam horam. in tempore interpolationis iniectum, multum confert. **H**
Valet oppilationi narium, quando nares oppilantur ex frigido humore, quod intelligas per ab-
sentiam caloris. & ipse infirmus sentit nares frigere. & asserit istud sibi accessisse. & calefacit cere-
brum quando ex eo ungis pollicem, fricans palatum, uel coronam & tempora eo inungis. aut cū
cibo fumis. aut cum iure parum ex eo usque ad. ij. 3. bibas. Valet contra obliuionem. i. delet eam,
quando tu radis occipitium, & ungis frequenter illud. & etiam sumptum per os, siue in cibo, siue
in uino, in quo bulliat castorium & saluia & olibanum. Ista frequentare debes quousq; iuuamen-
tum sentias. & hoc intelligas in omnibus operationibus istius olei. & sedat dolorem dentium,
quando est ex frigido humore, uel ex frigiditate cuiuslibet rei. & inungendo dentes uel gingiuas
eo, parum calefacit. Et iniectum in matricem, prouocat menstrua, quando in matricem cum pes-
fario immittitur, prius ad ignem calefactum. Aperit orificia uenarum, sumptum. s. per os, sicut su-
perius diximus. Et dissoluit sanguinem congelatum in stomacho & in uesica, quando sumitur si-
cut diximus ubi locuti sumus qualiter iuuat renes. & soluit urinam, & frangit lapidem in uesica.

Valet anhelosis ex frigidis humoribus in pulmone contentis, sumptum cum decoctio-
ne hyssopi & ficuum siccarum & liquiritiæ, aut alicuius istorum ad pon-
dus drach. ij. ieiuno stomacho.

GAL. ASCRIPTA QVAESITA IN HIPPO.

C E N S V R A.

Ex prognosticorū & aphorismorum cōmentarijs, sed icūne pleraq; desumpta sunt.

V I D significat tenuis & pallida urina: nempe incoctā substantiā, colore cōcoctā, imbecillitatemq; naturā. Colore nāq; quod faciliē concoctu concoxit, nō utiq; substantia, q; sit collatu difficilis. Quod si ita diu feret, à piculo immunis pdurare homo nō potuerit, quoad morbus cōcoquat. Admodū nāq; tenuis urina pnciosam significat cruditatē, quatenus calor quod tenuiū partiū est, depascitur. Quid significat tenue & fuluū: nēpe tenue substantia, & fuluū colore, melius est pallido, sed tñ substantia incocta. Quid significat rufa urina: nēpe inconcoctionē, non interitū, sed non tā cito cōcoquitur, est nāq; ex sanguine putrido, qui necdū perfectā accepit concoctionē, nec etiā suū colorē. ob hoc morbum significat diuturniorē. In continuis autē febrib. uī multa sanguinis excitatis excernitur urina rufa & crassa cū hypostasi rufa, manifestumq; ex colore & profusionis substantia quod assistit incoctū esse. ægritudinis certe incoctæ urina flaua quidē colore, substantia uero tenuis. Quid significat tenue mictū, & foris turbulentū: utiq; incoctū ex circumfluētia crassi flatus, significat uero naturā incepisse cōcoquere. Quid significat crassa mictura & permanens crassa: talis mictura ita permanens est ut iumentorum, pubescere ac uigere significat crassos humores & spiritus ut feruorē. In his capitis dolor aut iam præstō est, aut mox affuturus, propter perturbationē, ac fumidas exhalationes, quę sunt in humoribus. Quid significat crassum emictū, & deinde perdurans: quiescere quidē in humoribus ebullitionē & attenuari, moderatā enim significat quantitatem, hinc discernēdi esse principium. Quid significat mictum tenue, & idem perdurans: extremā incoctionem id significat, nā si natura ad concoctionē inclinare tentasset, neutiq; tale excreuisset. Hoc aut fit aut uiriū imbecillitate, aut obstructione oppilationeq; aut ob ægritudinis longitudinē. Nā qm̄ longa quartana est, in principio ob multitudinem & materiæ difficultatem, urina directu difficilis tenuis mingitur. Verū tenuis minuitur ob oppilationem iecoris, aut renum, cæterū ex loci dolore dignoscitur. Mingitur sanē tenuis & alba etiam in ætuosis febribus, quæ causi nominantur, significatq; amentiam imminere. Causus nāq; febris, copiā significat bilis, at diuturna urina non est, manifestumq; facit in uasis bilem non manere, sed sua ad cerebrum euolui ac uolitare leuitate, ac si amens nō sit: hinc noris fore: quod si iam est, mingitq; tenuem & albam cum interclusa febrī, mortem proximā fore prædicito, neq; n. cerebri uires sustinebunt per febrim ætuosam immixtæ bilis acorē & discerptionē iā putrescētis. Vndenā oleosæ gignuntur urina: Cōsueuit febris primo quidem pingue liquefacere, deinde carnem, postremo solida exurit corpora, pingui ergo exusto, oleosæ excernuntur urina, sensim autē eliquescit pinguedo, inde principium habet, & ascensum, & uigorem. In principio itaq; colliquefactionis oleosi coloris urinas facit, ut ambiguū sit aquosæ ne sint an oleosæ. At in ascensu oleum esse apparet, ut olei mistionē iam habere uideatur. Verum in uigore iam tam colore q; substantia oleū esse dixeris, idq; renū est duntaxat, aut totius corporis, ac si renū sit dūtaxat, acruatim huiusmodi excernitur multitudo, cū multo caloris sensu circa renes: sin totius corporis, pedetētim sumit incrementū. Quid significant eruosæ hypostases: cū iā depasta pinguitudo est, & reliqua eliquescit caro, etiam eruosas in urinis excernit hypostases. Cæterum aut renū est, aut totius corporis, ac si ex renibus fuerit, urina etiā cōcocta est, & eruosas excernit hypostases: si cruda, totius corporis est malū. Quid significant furfuraceæ hypostases: cum febris depasta fuerit pinguedinē ad uasorum profundum in putrefactione, tum tales euadunt, angustiores foliosis, eis tamen crassiores excernuntur quandoq; ex uelica: at si febris affuerit, totius corporis est malū: sin minus, uelicæ solius, ac si urina fuerit inconcocta, morbus totius est corporis: sin cōcocta, solius uelicæ, uerū locum suum obtinet dolor. Quid pronunciant foliosæ: cū solida oblanguescunt, primo nāq; multū abraduntur, ac si cū febrī, uniuersum affligitur corpus: sin secus, sola uelica. Ex uelica quidem sunt cōcoctæ: ex toto autem corpore, crudæ. Quid portendunt in urinis hypostases crimnodes, i. fari-næ crassiori similes: cum febris profundum uasorum comprehenderit, & maiorē latitudinem assumpserit, & longitudinē ampliorem, fiunt furfurum hypostases, uocaturq; crimnodes. Cæterū crimna duo significant, aut enim sanguinis torridā uim pronunciant, aut solidorū corporum ualidam colliquefactionem, ac si alba sit hypostasis, solidorum est corporum languor: sin rufa, id à sanguine

GAL. ASCRIPTA QVÆSITA IN HIP.

fanguine est. Quid significat grauius olens? tabē, & naturæ futuram extinctionem Quid atra E
 significant urinæ? Cunctæ profecto hæ et crassæ omnino sunt & perniciosæ. Rarissime, aut pror-
 sus nunquã atra inuenitur tenuis urina. Nigrum certe corpus aut propter tostū efficitur sangui-
 nem, aut ob totius corporis refrigerationem, aut melancholico humore purgato. Trinæ itaq; hæ
 sunt differentiæ, quæ crassissimas obtinent substantias, ac crassæ inueniantur atra urinæ necesse
 est. In acutis profecto ægritudinibus perniciosa ut plurimum atra urina est. Cum male olens, &
 hypostasis atra fuerit, in ægritudinem acutam lapsum talem urinam emingentem, non mori im-
 possibile est. Si sublatio sit atra, minus malum: similiter si nebulam, uel subnebulam habeat simi-
 lem, mitius est malum. Siquidem atrum quandoq; frigiditatem ostendit, quandoq; caliditatem,
 seu quoquo modo uim torridam. Si igitur liuidum prius mingat, deinde ita fiat atrum, frigiditatē
 obtinet. Si fuluum antecesserit, inde in atrum conuertatur, tostum ex nimio calore ostendit san-
 guinem atrum euasisse. Nos utiq; ne prætereat quartana & melancholica dissoluta amentia, atras
 excerni urinas & crassas, Lienosi nanq; tales frequenter emingunt, cum languens ita lien appa-
 ret. Nullam nanq; digestionem, & apparitionem intendit in redundantiam melancholicam. At
 nos ista perniciosa esse pronunciamus in acutis ægritudinibus. cum tam uiris quã foeminis atra
 urinæ existunt, esse pessimas: at infantibus, si aquosas. Minus uero erunt perniciosæ atra urinæ F
 lienem habentium inualidum: ac non ex æstuatione, at ex frigiditate atratus liuescit quodam mo-
 do sanguis, sicut aliorum quorundam: at id ex humoris melancholici refusione.

Galeno falso ascriptorum, & spuriorum librorum finis.

Aα Bβ Cγ Dδ Eε Fζ Gη Hθ Iι Kκ Lλ Mμ Nν Oξ
 Omnes sunt quaterniones, præter Kκ & Oξ quinterniones.

BASILEAE PER HIERONYMVM FROBENIVM ET
 NICOLAVM EPISCOPIVM.

CL. GALENI ISAGOGI.

CI LIBRI, NVPER AD GRAECO-
RVM EXEMPLARIVM FIDEM AC

CVRATIVS EMENDATI.

QVI CVM IN TOTAM ARTEM MEDICAM

introducant, in principio totius operis sunt locati: ut prius

in ipsis tirones exerceantur, quàm ad difficilia
lora artis accedant.

Librorum seriem pagina uersa exhibet.

B A S I L E A E M D L X I ▶

LIBRI ISAGOGICI GALENI

GALENI Oratio suaforia ad artes Ludouico Belisario medico Mutinensi interprete.	fol. 3
Siquis optimus medicus est, eundem esse philosophū liber, eodē interprete.	11
De sophismatis in uerbo contingentibus liber, ab Horatio Limano translatus.	13
An qualitates incorporeæ sint, eodem interprete, recognitus.	16
De proprijs libris à Ioanne Fichardo Francofordiano interp. recognitus.	20
De ordine librorum suorum ab eodem latinus olim factus, recognitus.	28
De sectis ad eos qui introducuntur, ab Horatio Limano in latinū sermonem conuersus, recognitus.	30
De optima secta liber, Iunio Paulo Crasso Patauino interprete, recognitus.	38
De optimo docendi genere, Des. Erasmo Roterodamo interprete.	59
De subfiguratione empirica incerto interprete.	61
Fragmentum quoddam exiguū, quod Galeno ascribitur, cuius titulus est, Sermo ad uersus Empiricos medicos, Augustino Gadaldino Mutinensi medico interp.	69
De constitutione artis medicæ liber, à Bartholomæo Syluanio translatus.	71
Definitiones medicæ, qui liber ab eodē fuit traductus, atq; ex codicum ueterū collatione plurimis in locis auctus, denuo uero uetustis codicibus græcis collatis, accuratius recognitus.	85
Introductio seu medicus: hic liber à Ioāne Andernaco latinus olim factus est, nuper autem ex græci exemplaris collatione est plerisq; in locis expurgatus.	100
Quomodo morbum simulates sint deprehendendi, Ioāne Fichardo Francofordiano interprete, recognitus.	121
Ars medicinalis, Nicolao Leoniceno interprete, recognita.	122

GALENI PARAPHRASIS STAE MENODOTI FILII SVAFORIA ad artes oratio,

Ludouico Bellifario Medico Mutinensi interprete.

ARGVMENTVM ORATIONIS.

Non fortunæ, neq; corporis, sed bona tantum animi hominibus exoptanda.

Homo artium, ac scientiarum omnium capax, & solus inter cætera animalia, rationis particeps dicitur. CAP. I.

N animantium generi, quod irrationale appellatur, nulla omnino data ratio sit, sanè dubium est. nam, & si caret ea, quæ in uoce uersatur, quam † sermonem nominant, quæ tamen animo concipitur, quam † ratiocinium dicunt, eius fortasse particeps omne genus animalium est, quanquam alijs parcius, alijs liberalius tributa sit. sed profecto, q̄ cæteris animantibus homo sit hac ipsa ratione præstantior, nemo est, qui dubitet. Cernimus enim, q̄ multæ sint artes, quas hoc animantium genus exercet: unumq; hominem esse, qui scientiæ capax artem quamlibet percipere possit. Quandoquidem cæteræ animantes omnes, paucis quibusdam exceptis, artium expertes conspiciuntur: eademq; pauca, quæ artes aliquas tractare uidentur, has natura potius, q̄ instituto consecutæ sunt. Homo autem ita ad artes aptus est, ut, si quæ in alio animantium genere sunt, ne eas quidem immeditatas relinquat: quippe cum aranei texturam imitetur, opera exemplo apum effingat, uim nantis animalis exerceat, quanquam ipse in pedestri genere est: sed nec diuinas artes omittit, siquidem in arte medendi tum Æsculapium, tum etiam Apollinem æmulatur: quem in cæteris etiam artibus, quibus hic Deus præditus est, imitatur, sagittandi, canendi, diuinandi: itemq; illarum omnium studia sequitur, quæ singulis musis singulæ propriæ sunt. neq; enim se à geometriâ, neq; ab astronomiâ abducit, sed ut inquit Pindarus, quicquid & in se terra occultat, & ultra cælum positum est, contemplatur. quin etiam, quod in diuinis bonis maximum est, philosophiam industria & labore consecutus est. Ob eam igitur rem, quanquam rationis particeps sit reliquum animantium genus, homo tamen, cum longe cæteris sit ratione præstantior, ipse unus excellentiæ magnitudine animal rationale nuncupatur.

† πῶς φησὶν
† ἐν δ' ἀλλοῖσι

D teris sit ratione præstantior, ipse unus excellentiæ magnitudine animal rationale nuncupatur.

Fortunæ ac Mercurij pictura, & Fortunæ inconstantia, CAP. II.

Quid ergo? an non turpe est, quæ res una homini communicata est cum Dijs, eam ut neglectam habeas, ac de cæteris sollicitus sis? ita artium studia contempnas? te ipsum manibus fortunæ committas? cuius indicare nequitiam cum ueteres constituissent, eam siue pingendam susciperent, siue fingendam, in fœmineam speciem exprimere non contenti (quanquam hoc satis aptum erat amentitiæ signum) gubernaculum etiã manibus habendum dederunt: basim pedibus globosam subiecerunt: eam deniq; orbatam oculis effinxerunt: ut scilicet per has figurandi rationes fortunæ inconstantiam expressam ostenderent. Vt igitur in nauî adeo tempestatibus iactata, ut & fluctibus obruatur, & submergi periclitetur, eius gubernaculum cæco gubernatori male commendari putauerim, sic in uita quoq; degenda, ubi naufragia domibus maiora, q̄ nauibus in mari contingunt, non recti iudicij est, qui per hæc rerum discrimina cæcæ se Deæ eidemq; mutabili credat: quippe quæ tam stupida tamq; amens est, ut plerunq; & dignos negligat, & indignis diuitias tribuat, & eas quidem non stables, sed quas eadem ratione, qua dedit, eripiat. Deam hanc inscîa hominum maximo numero turba comitatur. quæ Dea nunquam stabili sede quiescit, sed basi innixa uolubili late rapitur uaga ferturq; ut in præcipitia, sæpe etiam

Isagogici.

a 2 in pelagus

in pelagus ruat. ubi ut eius miseri sequaces communi morte intereunt: sic illa sola sine noxa euadit, eosque perdita iam opera lugentes, ipsamque accusantes irridet. Sed talia fortunæ opera sunt. Mercurium uero, tanquam orationis parentem & artium omnium auctorem aspice rursus, ut alia, que fortunam, effigie tum pictores tum plastæ decorarunt. nam iuuenis est formosus, nec eiusmodi, ut fucatum quicquam in eo, aut comptum deprehendas, sed in cuius forma animi uirtutes protinus eluceant. est enim hilari uultu, acris oculis: basi innititur sic undique figuratæ, ut quadrantem referat, qua maxime figura res ipsa stabilis atque immobilis redditur. Quin & ipsum Deum eadem hac figura interdum honestant. Cuius etiam comites æque, ac dux ipse Deus, hilares splendidi que conspiciuntur, nec unquam de suo principe queruli, quales fortunæ sequaces memorauimus, nec ab eo ulla in parte seiuncti, neque diuisi, sed eius semper affecta, semperque prouidentia eiusdem fruentes. Fortunæ uero sequacem cœtum omnem desidem cernes, nec ullis artibus eruditum, sed spe uaria semper deductum, currentemque Deam communi quidem, sed impari cursu sequentem. nam alij longius distare uidentur, alij propius accedere, alij de manu etiam Deæ pendere. in quibus Croesum illum Lydum conspicias, Samiumque Polycratem: eosque fortasse miraberis, dum alteri Patetolum cernes auro fluentem, alteri marinos etiam pisces inseruientes. eiusdem ordinis Cyrum, Priamum, Dionysium reperies. quorum tamen omnium status adeo mutabilis est, ut paulo post Polycratem cruci affixum inspicias, Croesum Cyri imperio subditum, Cyrum in aliorum potestate constitutum, Priamum obstrictum, Dionysiumque Corinthi. si in cæteros autem te uertas, qui fortunæ cursum sequuntur quidem, sed tamen non consequuntur, odio hos omnino habebis. si quidem plerique aut populi concitatores sunt, aut meretrices, aut cinædi, aut amicitie proditores, tum homicidæ, tum rapaces, tum etiam sepulchrorum prædatores: nec plerique desunt in id scelus inuecti, ut ne Dijs quidem ipsis parcant, sed nefanda etiam sacrilegia committant. Mercurij uero chorus modestos omnes continet, eosdemque artium peritos, non currentes, non exclamantes, non inter se dissidentes, sed inter quos medium Deus ipse locum teneat. hi uero ordine omnes circum dispositi sunt sic, ut nulli locum ab eo designatum relinquunt, eo tamē discrimine, ut, qui primam sedem Deoque proximam in ambitu occupant, ij geometræ, arithmetici, astronomi, philosophi, medici, grammatici sint. qui uero alteram tenent, ij secundum chorum constituunt, in quo pictores, plastæ, sculptores, fabri, architecti, magistri prima rudimenta docentes conspiciantur. post quos tertius locus sequitur, quo cæteri artifices omnes continentur, Sic singulis quidem sedes assignatæ propriæ sunt, omnes tamen pariter intuentur in Deum, eiusque communi parent imperio. Sed & apud ipsum Mercurium plerisque conspicias, quos ille quarto quodam ordine electo donauit, sibi que socios nunquam à latere diuellendos adiunxit, & eos quidem eiusmodi, ut maxime ab ijs, quorum fauorem fortunam diximus, abhorre conspiciantur. neque enim gestis in ciuitate honoribus, neque generis nobilitate, neque diuitijs solet hic Deus hominum iudicare præstantiam: sed, quisquis & bene uiuit, & cæteris est sua arte præstantior, eamque legitime exercet, & iussis obsequitur Dei, hunc ille plurimi facit, hunc cæteris antepone, hunc à se nunquam discedere patitur. Virorum igitur nomina, qui hunc ordinem illustrant, si ipse intelligas, eos non solum æmulatione dignos, sed etiam ueneratione putabis. Hic cernes Socratem, cernes Platonem, Homerum, Hippocratem, & qui hos uiros sequuntur, quos omnes Deus & sibi ministros elegit, & apud se primos, & quasi alteros Mercurios esse uoluit, quos nos æque ac Deos colimus, et ueneramur. Sed tamen è cæteris etiam omnibus, qui Deo curæ non sit, nemo est. ille enim non solum curat, quos coram se conspicit, sed etiam nauigantibus adest, quibus se nauigationis quoque socium præbet, ut, si forte naufragium fecerint, his opem possit afferre. Aristippus enim, cum olim sic misere nauigasset, ut nauis tempestatibus perdita, in Syracusia littora eiectus esset, primum fiducia cepit, existimans se ad Græcos & sapientes uiros, non ad barbaros esse delatum, argumento, quod geometricam figuram in arena descriptam uidisset. deinde Syracusas accedens, ut in

gymnasium uenit, quo loco illud græce exprompsit,

Quis uagum atque errantem Oedipum

Hodie raris excipiet muneribus?

Habuit, qui sibi occurrerent, & salutationibus excipientes agnoscerent, & præstantem quidem uirum, sed tunc egenum necessarijs rebus donarent. cum autem Cyrenen eiusdem Aristippi patriam è Syraculis quidam nauigare constituisset, ideoque ex eo quærerent, num quid familiæ suæ mādare uellet: precipite meis inquit, ut eas res sibi curent parandas, quæ cum possessore in naufragio enatent.

Curare magis homines debere, ut bonis artibus instruantur, quam onerentur diuitijs, & Demosthenis

ac Diogenis in diuites ignaros sententia. Cap. III.

Quam multi igitur miseri sunt, quibus contra, quam ille præcepit, euenire uidemus, ut, cum omnia sua uiuendi consilia in diuitias referant, si forte in eiusmodi casus inciderint, ne tum quidem auri aut argenti oblit, sed utroque corpori undique appenso, cum his & corpus & animam etiam perdant. nec id miseri intelligere possunt, à se in primis in genere animalium rationis experti ea magis diligi, quæ sint artibus ornata: equos enim bello aptos, canes, quibus uenandi uis tributa sit, cæteris præferendos arbitrantur. Quin & seruos artibus curant erudiendos,